

Parlament de Mario Conoci, síndic de l'Alguer

Molt Honorable Senyora Mariàngela Vilallonga, consellera de Cultura de la Generalitat de Catalunya; senyor Joandomènec Ros, president de l'IEC; senyora Marta Prevosti, vicepresidenta de l'Institut; senyor Jaume de Puig, vicepresident de l'Institut; senyor Josep Enric Llebot, secretari de l'Institut, autoritats, senyores i senyors, membres de l'IEC, bona tarda.

Abans de començar el meu discurs, voldria llegir la carta que vaig enviar el propassat dia 15 d'octubre al senyor Gustau Navarro, representant de la Generalitat de Catalunya a l'Alguer.

«Estimat Gustau, t'expresso tota la solidaritat de la ciutat de l'Alguer i tot el suport al poble català pel duríssim cop infligit amb la sentència del 13 d'octubre del Tribunal Superior espanyol. La llibertat d'expressió pacífica i democràtica d'un poble no pot ser qüestionada, ni es pot castigar amb la presó la decisió d'un poble de participar per expressar la seva voluntat de ser protagonista del seu propi futur. És impensable que la petició de llibertat d'autodeterminació sigui tractada per via judicial. Un fet que representa l'aspiració de llibertat i de democràcia de representació de tot un poble hauria de ser afrontat per la política i no pels tribunals. Al contrari, el camí que s'ha pres contribueix a agreujar els conflictes i no a resoldre'ls. La comunitat algueresa que represento,

estic segur que parlo en nom de molts, som al vostre costat en la convicció que la presó no és la solució. Estem al costat dels catalans i t'anunciem que la posició adoptada per la ciutat de l'Alguer en favor de la mobilització democràtica i pacífica de Catalunya serà la més àmplia possible.»

Per a mi és un gran honor representar la ciutat de l'Alguer aquí, a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, i agreixo al seu president, Joandomènec Ros, la invitació i l'oportunitat de ser present avui en la inauguració del curs acadèmic 2019-2020.

Un poble català d'Itàlia. L'Alguer. Així intitulà Eduard Toda el seu llibre publicat el 1888 en el qual, com escrigué l'autor, va resumir les impressions rebudes durant la primera estada a Sardenya per a recollir-hi estudis que més tard ampliaria. Toda, que arribà a Sardenya, a Càller, com a diplomàtic espanyol, és, de fet, el redescobridor de l'Alguer, aquella petita ciutat en la memòria de la qual perdura Catalunya. En aquest llibre, traduït a l'italià per Rafael Caria, primer alguerès membre corresponsal de la Secció Filològica de l'IEC, Toda descriu minuciosament l'Alguer de finals del segle XIX, on vivia una comunitat que encara parlava català, tot i que amb les seves peculiaritats. Eduard Toda conta la bona acollida i l'amabilitat de la gent de l'Alguer, els seus paisatges, la peculiaritat de

la llengua, la seva mateixa llengua, i hi explica aquesta anècdota emblemàtica: la propietària de l'hostal on s'allotjava li demanà si era alguerès i si, per casualitat, no era un dels fills del capità de l'artilleria que se'n anà de l'Alguer dotze any enrere. Toda respongué que no, que era català i que venia de Barcelona, i la senyora, meravellada, li demanà si també a Barcelona es parlava l'alguerès.

Des d'aleshores, a la nostra ciutat han canviat moltes coses. L'Alguer és ara una ciutat moderna sarda, italiana i europea, però, també, amb la mirada dirigida a la banda de ponent, com escriví el poeta Ramon Clavellet, vers Catalunya. Ens sentim profundament i orgullosament part de la comunitat internacional de llengua i cultura catalanes i també, per bé que numèricament som una petita realitat, estem convençuts que podem fer-hi una bona contribució representant-hi Sardenya i Itàlia.

Avui dia, la situació del català de l'Alguer és crítica, sobretot a causa de la interrupció de la transmissió intergeneracional deguda a molts factors que durant un temps han contribuït a la substitució lingüística de l'alguerès per l'italià. Avui, la quasi totalitat dels joves no parla alguerès, a diferència d'un bon nombre d'adults, que encara l'utilitzen regularment. Aquestes dades són les que evidencia l'Enquesta d'usos lingüístics de la població de Catalunya (EULP) duta a terme a l'Alguer el 2015 per un equip tècnic coordinat

per la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i dirigida, en la part de la recerca de camp, per Francesc Ballone, membre corresponent de la Secció Filològica. Els resultats de l'esmentada enquesta mostren que l'alguerès el parla regularment el 31 % de la població de més de vuit anys d'edat. Aquesta xifra augmenta fins al 72 % pel que fa a l'habilitat d'entendre'l, encara que no el parlin; es redueix al 26 % quan es tracta de l'habilitat de llegir-lo, i cau dràsticament al 3 % quant a la d'escriure'l. Una dada sorprenent, i reconfortant, per al futur de la nostra llengua és que el 92 % de la població enquestada es declarà a favor de l'ensenyament de l'alguerès a l'escola, i el 77 % va manifestar estar interessat a aprendre'l i a utilitzar-lo. Vull recordar que aquest important estudi va ser possible gràcies a un conveni de col·laboració signat el mes de novembre de 2012 entre el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i el Municipi de l'Alguer.

Si avui l'alguerès és encara una llengua viva i la majoria dels algueresos reconeixen que és una varietat de la llengua catalana, és gràcies a l'acció continuada i constant de diverses associacions culturals de la ciutat, que tenen, de fet, el mèrit d'haver promogut l'ús social de l'alguerès i haver mantingut les relacions amb les altres comunitats de llengua catalana. Aquestes associacions duen a terme un gran nombre d'activitats, com cursos

de llengua, representacions d'obres de teatre alguerès i la valoració de la música popular. També organitzen premis de poesia i concursos d'audiovisuals, i s'ocupen de la gestió de la Biblioteca catalana, un model únic a Itàlia. A més, són actives en el món editorial, amb publicacions en llengua algueresa que van des de calendaris a recursos de poesia i de contes, assajos d'història, i d'altres fins a la traducció d'obres literàries conegudes universalment —com és ara el llibre més traduït al món després de la Bíblia i l'Alcorà, *El petit príncep*, d'Antoine de Saint-Exupéry, traduït per Carla Valentino—, fet que equipara l'alguerès amb altres llengües i el basteix com un instrument útil per a la normalització de la llengua escrita. Cal destacar el paper de les associacions a la promoció i suport del projecte en alguerès en els diferent nivells de l'escola pública i també de la privada. Actualment, gràcies a aquesta acció, alguns ensenyants duen a terme, de manera autònoma, activitats en alguerès amb els alumnes. Per la seva part, l'Administració municipal ha activat l'Oficina Lingüística, que té la missió de donar suport a l'estructura administrativa municipal pel que fa a l'ús de l'alguerès en els actes públics i en la relació amb els usuaris. En aquest sentit, han estat traduïts al català de l'Alguer l'Estatut i tots els reglaments del municipi, i s'han impartit cursos de llengua per als empleats municipals.

El 2018, el Consell Municipal va aprovar la constitució de la Consulta Cívica de les Polítiques Lingüístiques del Català de l'Alguer, un organisme que l'Administració municipal, amb finalitat consultiva, ha format amb representants de dotze associacions que a l'Estatut tenen com a finalitat associativa la promoció de l'ús de l'alguerès.

Estic convençut que el català de l'Alguer se salvarà solament si els algueresos ho volen. Però estic convençut, també, que la col·laboració de les institucions i associacions d'altres terres de parla catalana seguirà essent fonamental per a aconseguir aquest objectiu. En aquest sentit, ha estat de gran rellevància la reobertura de l'Oficina de Representació de la Generalitat de Catalunya, el 30 de maig de 2019. Després del seu tancament a causa de l'acció de l'Estat espanyol en aplicació de l'article 155, l'Administració municipal, convençuda de la importància de la seva presència a l'Alguer, va presentar una sol·licitud al Govern espanyol i al Govern italià per demanar-ne la reobertura. Després de poc més d'un any, la Generalitat ha tornat a obrir la seva seu a l'Alguer i n'ha designat responsable el senyor Gustau Navarro. Comptem amb aquesta presència per a reforçar els lligams amb Catalunya així que puguin ser facilitades noves perspectives de desenvolupament cultural i econòmic. Així mateix, vull recordar la col·laboració amb la Diputació de Barcelona, que ha permès

activar l'agermanament entre el Parc del Garraf i el nostre Parc de Port del Comte, i promoure diverses iniciatives culturals amb l'intercanvi d'experiències entre artistes i estudiants algueresos i catalans.

Una particular atenció del municipi de l'Alguer és la dedicada a la seva relació amb l'IEC. El 1998, l'Administració i l'IEC van signar un conveni marc, encara vigent, segons el qual, entre altres coses, les dues institucions reconeixen recíprocament el seu paper en l'àmbit lingüístic. En particular, el municipi reconeix l'autoritat lingüística de l'IEC, i l'Institut reconeix la varietat algueresa de la llengua catalana. Actualment, l'alguerès està representat dins l'IEC per tres membres corresponents: Norberto Piccinini, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia; Antoni Torre, que avui és present en aquest acte i que és membre de la Secció de Ciències Biològiques i delegat del president de l'IEC a l'Alguer, i Francesc Ballone, membre de la Secció Filològica. El juny de 2018 es va inaugurar la seu de la Delegació de l'IEC a l'Alguer, que el municipi de l'Alguer acull

en un espai del Departament de Cultura, al Palau Serra. Gràcies a la contribució econòmica de l'IEC, la Delegació ha posat en marxa diversos projectes, alguns dels quals ja han estat presentats públicament i d'altres que es presentaran a la ciutat el pròxim mes de novembre.

Abans d'acabar, vull recordar dos algueresos membres de l'Institut que ja no són amb nosaltres: Rafael Caria i Antoni Nughes, que van fer de la seva vida una militància activa per a la valoració de la nostra llengua, de la nostra cultura i del nostre patrimoni històric i arqueològic. Els estudis i la recerca que feren en diferents àmbits, publicats en diversos volums i posats a disposició de qui vulgui continuar el seu camí, són una base imprescindible. La nostra ciutat, i crec que tota la comunitat catalana, els deu molt.

Ahir vaig conèixer la trista notícia de la mort de qui fora president de l'IEC, Salvador Giner, i us vull expressar el meu més sentit condol.

Moltes gràcies. Visca Catalunya i visca l'Alguer!